

Kabinet Zaštitnika 020/241-642
Savjetnici 020/225-395
Centrala 020/225-395
Fax: 020/241-642
E-mail: ombudsman@t-com.me
www.ombudsman.co.me

Broj:717/18
Podgorica, 28.12.2018.godine
DK/DK

Na osnovu člana 41 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore¹, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore nakon završenog postupka po pritužbi g-đe XXXXX iz Podgorice, daje sledeće:

MIŠLJENJE

I UVOD

1.Zaštitniku ljudskih prava i sloboda CrneGore, prispjela je pritužba g-đe XXXXXX iz Podgorice, koja se odnosila na Upravu policije – Sektor za suzbijanje krvnih delikata i nasilja u porodici zbog rodno zasnovanog nasilja.

2.Iz pritužbe i cjelokupne prispjele dokumentacije proizilazi da je podnositeljka pritužbe žrtva porodičnog nasilja. Pojasnila je da sa svojim suprugom ima skladne odnose sa kojim ima petoro djece od kojih je jedno sa cerebralnom paralizom. Međutim, već tri godine trpi nasilje od strane svekra – QQQQ, svekrve – WWWW, djevera – YYYYY i jetrve – TTTT, što potvrđuje rješenjem Suda za prekršaje u Podgorici PP.br.10994/18-21 od 05.08.2018. godine i rješenjem Suda za prekršaje u Podgorici PP.bb.2/18-7 od 28.08.2018. godine.

3. Podnositeljka pritužbe tvrdi da je više puta prijavljivala nasilje i Upravi policije CB Podgorice i Centru za socijalni rad Podgorica međutim situacija sa pobrojanim nasilnicama se pogoršava iz dana u dan. Pojašnjava da svi žive u dvije zasebne stabmene jedinice ali u istom dvorištu, i stoga su upućeni na stalni kontakt.

¹("Službeni list Crne Gore", br. 042/11 , 032/14 i 21/17).

II ISPITNI POSTUPAK

4. Postupajući po ovoj pritužbi, u cilju utvrđivanja pravno relevantnih činjenica i okolnosti, Zaštitnik je u skladu sa odredbom člana 35 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore, zatražio izjašnjenje na navode pritužbe Uprave policije – CB Podgorica.

5. *Uprava policije* je dostavila informaciju o postupanju policijskih službenika Centra bezbjednosti Podgorica, Stanice kriminalističke policije za suzbijanje krvnih delikata i nasilja u porodici a koji se odnose na predmete XXXXX, QQQQ, YYYYYY i TTTTTT.

6. Dana 14.03.2018. godine YYYYY podnio je prijavu protiv snahe XXXXx u vezi čegaje obaviještena DT u ODT u Podgorici QQ koja se izjasnila da u radnjama prijavljene XXXXX nema elemenata bića krivičnog djela, paje od strane policijskih službenika Stanice kriminalističke policije za suzbijanje krvnih delikata i nasilja u porodici, podnijet zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka protiv XXXXX pod brojem 03, 1-192 od 14.03. 018. godine i čl. 36 stav 1 tačka 3 Zakona o zaštiti od nasilja u porodici.

7. Dana 14.03.2018. godine XXXXX podnijela je prijavu protiv jetrve TTTTT u vezi čega je obaviještena DT u ODT u Podgorici QQ koja se i izjasnila da u radnjama prijavljene TTTTT nema elemenata bića krivičnog djela, pa je od strane policijskih službenika Stanice kriminalističke policije za suzbijanje krvnih delikata i nasilja u porodici, podnijet zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka protiv TTTTT pod brojem 0311-193 od 14.03. 2018. godine iz čl. 36 stav 1 tačka 3 Zakona o zaštiti od nasilja u porodici.

8. Dana 20.06.2018. godine QQQQ podnijela je prijavu protiv snahe XXXXX u vezi čega je obaviješten,a DT u ODT u Podgorici WW koja se izjasnila da u radnjama prijavljene XXXXX nema elemenata bića krivičnog djela, pa je od strane policijskih službenika Stanice kriminalističke policije za suzbijanje krvnih delikata i naslja u porodici, podnijet zahjtev za pokretanje prekršajnog postupka protiv XXXXX pod brojem 0311- 448 od 05.08.2018. godine, iz čl.36 stav 1 tačka 2 Zakona o zaštiti od nasilja u porodici.

9. Dana 05.08.2018. godine XXXXX podnijela je prijavu protiv djevera YYYYYY i jetrve TTTT u vezi čega je obaviješten DT u ODT YY koji se izjasnio da u radnjama prijavljenog YYYYYY nema elemenata bića krivičnog djela, paje od strane policijskih službenika Stanice kriminalističke policije za suzbijanje krvnih delikata i nasilja u porodici, podnijet zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka protiv YYYYYY pod brojem 03/1- 569 od 05.08.2018. godine iz čl.36 stat 1 tačka 1 i 3 Zakona o zaštiti od nasilja u porodici.

III ČINJENIČNO STANJE

10. Po sprovedenom ispitnom postupku u predmetima koji su se odnosili kako na Centar za socijalni rad tako i na Upravu policije i Sud za prekršaje, utvrđeno je sljedeće činjenično stanje:

- Iz izjašnjenja² Uprave policije – CB Podgorica proizilazi da su tom organu prispjele četiri prijave a koji se odnose na XXXXXX , QQQQQ , YYYYYY i TTTTTT.
- Iz izjašnjenja³ Suda za prekršaje u Podgorici proizilazi da su pred tim sudom vođeni ili se vodi šest prekršajnih postupaka u kojima je podnositeljka pritužbe žrtva/svjedok/okrivljena sve zbog prekršaja predviđenih Zakonom o porodici i to pod posl.oznakama: PP br. 2/18-7, PP br. 3184/18-7, PP br.3185/18-27, PP br.8645/18-19, PP br.10994/18-21 i PP br.11545/18-6 u kojima je podnositeljka pritužbe žrtva/okrivljena/svjedok;

IV RELEVANTNO PRAVO

11. Ustavom Crne Gore (2007) u članu 8. propisano je: "Zabranjena je svaka neposredna ili posredna diskriminacija, po bilo kom osnovu."

12. Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima UN (1948) u članovima 1. i 2. svim ljudima jemči slobodu i jednakost u dostojanstvu i pravima, bez obzira na "bilo kakvu razliku kao što je rasa, boja kože, pol, jezik, vjera, političko ili neko drugo opredjeljenje, nacionalno ili društveno porijeklo, vlasništvo, rođenje ili neki drugi status".

13. Konvencija Savjeta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici u članu 2 propisuje:

"Konvencija se odnosi na sve vidove nasilja nad ženama, uključujući nasilje u porodici, koje žene pogađa nesrazmjerno u odnosu na muškarce.

Ova Konvencija u čl.3 pored ostalog propisuje:

²Izjašnjenje Uprave policije od 30.11.2018.godine dobijeno u predmetu Zaštitnika posl.broja 717/18;

³Izjašnjenje Suda za prekršaje u Podgorici od 19.11.2018.godine dobijeno u predmetu Zaštitnika posl.broja 717/17;

U svrhu ove Konvencije:

- a. "nasilje nad ženama" smatra se kršenjem ljudskih prava i oblikom diskriminacije žena i označava sva djela rodno utemeljenog nasilja koja imaju za posljedicu ili će vjerovatno imati za posljedicu tjelesnu, seksualnu, psihičku ili ekonomsku štetu ili patnju žena, uključujući prijetnje takvim djelima, prisilu ili namjerno oduzimanje slobode, bilo da se pojavljuju u javnom ili privatnom životu;

Ista Konvencija u članu 7 propisuje:

"1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne ili druge mjere za usvajanje i primjenu djelotvornih, sveobuhvatnih i koordinisanih državnih politika koje obuhvataju sve relevantne mjere za sprečavanje i borbu protiv svih vidova nasilja obuhvaćenih ovom Konvencijom i nude holistički odgovor na nasilje nad ženama.

2. Članice će obezbijediti da politike koje se navode u stavu 1 stave prava žrtve u središte svih mjera i da se primjenjuju kroz djelotvornu saradnju svih nadležnih organa, institucija i organizacija.

3. Mjere koje se preduzimaju u skladu sa ovim članom uključice, prema potrebi, sve nadležne aktere, kao što su državni organi, nacionalne, regionalne i lokalne skupštine i uprave, državne institucije za zaštitu ljudskih prava i organizacije civilnog društva."

14. Evropska Konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (1950) u članu 14. propisuje „Uživanje prava i sloboda predviđenih u ovoj Konvenciji obezbeđuje se bezdiskriminacije po bilo kom osnovu, kao što su pol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno poreklo, veza sa nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status.“

15. Zakon o zabrani diskriminacije („Sl. list CG“ br. 46/10, 18/14 i 42/17) u članu 2. propisuje: „Diskriminacija je svako pravno ili faktičko pravljenje razlike ili nejednako postupanje, odnosno propuštanje postupanja prema jednom licu, odnosno grupi lica u odnosu na druga lica, kao i isključivanje, ograničavanje ili davanje prvenstva nekom licu u odnosu na druga lica, koje se zasniva na rasi, boji kože, nacionalnoj pripadnosti, društvenom ili etničkom porijeklu, vezi sa nekim manjinskim narodom ili manjinskom nacionalnom zajednicom, jeziku, vjeri ili uvjerenju, političkom ili drugom mišljenju, polu, promjenipola, rodnom identitetu, seksualnoj orijentaciji i/ili interseksualnim karakteristikama, zdravstvenom stanju, invaliditetu, starosnoj dobi, imovnom stanju, bračnom ili porodičnom stanju, pripadnosti grupi ili pretpostavci o pripadnosti grupi, političkoj partiji ili drugoj organizaciji, kao i drugim ličnim svojstvima.“

16. Zakon o zaštiti od nasilja u porodici ("Službeni list Crne Gore", br. 046/10, 040/11) u članu 2 predviđa: "Nasilje u porodici, u smislu ovog zakona, je činjenje ili nečinjenje člana porodice kojim se ugrožava fizički, psihički, seksualni ili ekonomski integritet, mentalno zdravlje i spokojstvo drugog člana porodice, bez obzira na mjesto gdje je učinjeno."

Isti Zakonu članu 3 predviđa: "Članovima porodice, u smislu ovog zakona, smatraju se:

- 1) supružnici ili bivši supružnici, njihova djeca i djeca svakog od njih;
- 2) vanbračni supružnici ili bivši vanbračni supružnici, bez obzira na trajanje vanbračne zajednice, njihova djeca i djeca svakog od njih;
- 3) krvni srodnici i srodnici iz potpunog usvojenja u pravoj liniji bez ograničenja, a u pobočnoj liniji zaključno sa četvrtim stepenom;
- 4) srodnici iz nepotpunog usvojenja;
- 5) tazbinski srodnici zaključno sa drugim stepenom u bračnoj ili vanbračnoj zajednici;
- 6) lica koja žive u istom porodičnom domaćinstvu, bez obzira na srodstvo;
- 7) lica koja imaju zajedničko dijete ili je dije tezačeto."

17. Protokol o postupanju, prevenciji i zaštiti od nasilja u porodici procedure i institucionalna saradnja u vezi s porodičnim nasiljem i nasiljem nad ženama od 25.11.2011.godine koji prati izvršavanje ovog Zakona uspostavlja i podstiče multidisciplinarnu saradnju sa jasno razrađenim postupanjima svakoga sistema.

Protokol je sačinjen tako da poštuje osnovne principe proizišle iz svih konvencija i zakona navedenih *Strategijom o zaštiti od nasilja u porodici* i odnosi se na sveobuhvatnu zaštitu porodice od nasilja.

Protokolom je uređen zajednički rad svih sistema u toku sprovođenja zakona i konvencija, te obaveza preduzimanja potrebnih mjera za osiguranje organizovanosti, opremljenosti i edukovanosti dovoljnog broja specijalizovanih stručnjaka koji se bave problematikom nasilja u porodici.

18. Zakon o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore (Sl.list CG br. 42/11 i 32/14) u članu 27. propisuju: „Zaštitnik je institucionalni mehanizam za zaštitu od diskriminacije.“

Isti Zakon u članu 41.st.1. propisuje: „Nakon završetka ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda Zaštitnik/ca daje mišljenje o tome da li je, na koji način i u kojoj mjeri došlo do povrede ljudskih prava i sloboda.“

V OCJENA ZAŠTITNIKA

19. Razmatrajući okolnosti konkretnog slučaja, a na osnovu raspoložive dokumentacije, Zaštitnik je ispitao činjenice i okolnosti od značaja za zauzimanje stava o tome da li je u konkretnom slučaju povrijeđeno pravo na štetu podnositeljke pritužbe u postupku, uzrokovano počinjenim rodno zasnovanim nasiljem, odnosno da li je Uprava policije Podgorica postupila u okviru svojih ovlašćenja.

20. Zaštitnik prije svega pojašnjava da je u konkretnom slučaju postupak vođen i usmjeren na postupanje tri organa, to: Upravu policije- CB Podgorica, Centar za socijalni rad za Glavni grad Podgorica i Sud za prekršaj u Podgorici, pa je nakon dobijenih izjašnjenja od sva tri organa sagledao širu sliku datog slučaja.

21. Zaštitnik nalazi da u konkretnom slučaju Uprava policije jeste postupila po svim zaprimljenim prijavama o kojima je obaviještena, u smislu da je u slučaju postojanja prekršajnog djela pokrenula prekršajni postupak. Iz izjašnjenja Centra⁴ utvrđeno je da je odmah nakon prve prijave podnositeljke pritužbe, obaviješten taj organ radi postupanja iz okvira svojih nadležnosti. Međutim, iz izjašnjenja Uprave policije ne može se zaključiti da su policijski službenici po saznanju o nasilju izlazili na mjesto događaja tj. da su uputili najmanje dva policijska službenika, a koja obaveza je proistekla iz Protokola o postupanju, prevenciji i zaštiti od nasilja u porodici a čiji je potpisnik i institucija Ombudsmana. U datoj pravnoj stvari, Zaštitnik posebno ima u vidu da podnositeljka pritužbe ima petoro djece od kojih jedno sa cerebralnom paralizom, koja su kako proizilazi iz izvještaja psihologa⁵ svjedoci nasilja u porodici i čestih razmirica, a uz to je sama podnositeljka pritužbe žrtva nasilja u porodici od strane više učinilaca, koja činjenica proizilazi iz rješenja Suda za prekršaje u Podgorici. Stoga, u ovakvim slučajevima nije dovoljno samo pokretanje krivičnih i prekršajnih postupaka od strane organa na koji se odnosi pritužba, već korišćenje svojih ovlašćenja do maksimuma u cilju suzbijanja rodno zasnovanog nasilja i nasilja u porodici.

22. Pored iscrpljivanja svojih zakonom utvrđenih nadležnosti, u ovom i ovakvim slučajevima učestalog nasilja, neophodan je multisektorski pristup u kom pravcu je data preporuka i Centru za socijalni rad za Glavni grad Podgorica. Adekvatan odgovor na nasilje u porodici mora biti ujednačen i koordinisan od svih državnih organa kako bi se poslala nedvosmislena poruka da nasilje i počinioци ne mogu proći nekažnjeno. Uz to, veoma je bitno izgraditi

⁴Izjašnjenja Centra za socijalni rad za Glavni grad Podgorica, br. 02-21701/2 od 19.12.2018. godine

⁵Izvještaj psihologa Mirović Verice JZU Dom zdravlja od 10.2018.godine

integrisan sistem zaštite sa multisektorskim pristupom, kako bi uloženi napori postigli svoju svrhu.

23. Postupanje policijskih službenika je od velike važnosti za suzbijanje nasilja u porodici. Šta više, policija ima ključno i obavezujuće postupanje u slučajevima nasilja u porodici i u skladu sa zakonom utvrđenim nadležnostima preduzima odgovarajuće mjere u otkrivanju, sprečavanju i pribavljanju dokaza za ev. postojanje krivičnih djela i prekršaja učinjenih nasiljem od strane člana porodice ili partnera. Imajući u vidu porast broja predmeta iz ove oblasti neophodno je podsjetiti da države treba da osude nasilje prema ženama i ne treba pri tom dase pozivaju ni na kakve običaje, tradiciju, religijska ili druga mišljenja da bi izbjeglesvoje obaveze u pogledu njegove eliminacije⁶.

24. U tom smislu, Evropska konvencija o ljudskim pravima, osnovnom obavezom države sadržanoj u čl. 1 istog dokumenta smatra da iste moraju svakome u okviru svoje nadležnosti obezbijediti prava i slobode definisane Konvencijom, uključujući preduzimanje mjera osmišljenih kako bi osigurale da pojedinci u njihovoj nadležnosti ne budu podvrgnuti mučenju ili nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju, uključujući i zlostavljanje koje počine fizička lica⁷.

24. U *Preporuci 1450 (2000) o nasilju nad ženama*⁸ izraženo je veliko žaljenje zbog porasta nasilja nad ženama u državama članicama Savjeta Evrope, da se time krše njihova osnovna ljudska prava, i to: pravo na život, sigurnost, dostojanstvo, fizički i psihički integritet. Predlaže se donošenje zakona koji sankcionišu sve oblike nasilja u porodici, inkriminacije bračnog silovanja, obezbeđenje veće fleksibilnosti u pogledu pristupa pravdi, i u pogledu dostupnosti različitih procedura za postupanje državnih organa *ex officio, in camera* saslušanja isl., kao i organizovanje edukativnih programa za pripadnike policije, pravosuđa, osnivanje centara i skloništa za žrtve nasilja, organizovanja kampanja radi podizanja svesti o neprihvatljivosti nasilja nad ženama i promovisanja rodne ravnopravnosti.

25. *Preporuka 1582 (2002) o nasilju nad ženama u porodici*⁹ ističe da nasilje u porodici treba tretirati kao politički i javni problem, i kao kršenje ljudskih prava. Neophodno je da države članice Savjeta Evrope istraže, spriječe i kazne sva djela nasilja u porodici i da obezbijede zaštitu žrtvama tog nasilja. Takođe, ističe se i važnost razvijanja strategija za intervenciju zajednice na lokalnom nivou, koja je upravljena ka koordinaciji i saradnji između državnih

⁶Nasilje nad ženama – prepreka u razvoju, T. Ignjatović, Međunarodni dokumenti, Beograd, 2005, str. 40;

⁷Evropski sud za ljudska prava, presuda u predmetu *Valiulienė protiv Litvanije* od 26.03.2013. godine, stav 74;

⁸Committee of Ministers of the Council of Europe. Recommendation 1450(2000) on Violence against Women in Europe.

⁹Committee of Ministers of the Council of Europe. Recommendation 1582 (2002) on Domestic Violence against Women

organa i mobilizacijifinansijskih i ljudskih resursa u borbi protiv nasilja u porodici, pozivajući ljude da budu odgovorniji.

Sa svega navedenog, imajući u vidu činjenice utvrđene u ispitnom postupku koje se odnose kako na Upravu policije, tako i na ostale organe, Zaštitnik daje:

P R E P O R U K U

-UPRAVI POLICIJE –

Sektoru za suzbijanje krvnih delikata i nasilja u porodici

1. Da u okviru svojih ovlašćenja ubuduće u punom obimu primjenjuju Protokol o postupanju, prevenciji i zaštiti od nasilja u porodici.

**ZAMJENIK ZAŠTITNIKA
LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA CRNE GORE**

mrSinišaBjeković

Dostavljeno:

- *Upravi policije*
- *Podnositeljki pritužbe*
- *a/a*